

Oświadczenie złożone przez senatora Grzegorza Czeleja na 44. posiedzeniu Senatu w dniu 5 grudnia 2013 r.

Oświadczenie skierowane do sekretarza stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju Zbigniewa Rynasiewicza

Szanowny Panie Ministrze!

Wprowadzenie rozporządzeniem (rozporządzenie w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach z dnia 12 lipca 2012 r.) nowych zasad egzaminowania kandydatów ubiegających się o uzyskanie prawa jazdy nie przyniosło pożądanych przez ministerstwo efektów. Nowe zasady spowodowały przestój w pracy ośrodków szkolenia kierowców, zniechęciły potencjalnych kursantów do podchodzenia do egzaminu, stanowią również barierę dla osób pragnących zmienić kwalifikacje zawodowe. Skala negatywnych skutków nie została przewidziana przez ministerstwo, które skupiło się na ograniczeniu „uczenia się na pamięć” testów na prawo jazdy. Ministerstwo nie przewidziało finansowych i społecznych skutków dokonanych zmian. Działalność ośrodków szkolenia kierowców została znacznie osłabiona, zanotowano wynoszący około 40% spadek zainteresowania kursami na prawo jazdy, co ma realne przełożenie na zatrudnianie egzaminatorów oraz na funkcjonowanie przedsiębiorstw zajmujących się organizowaniem kursów. Osoby nieaktywne na rynku pracy, które do przekwalifikowania muszą uzyskać prawo jazdy, napotykają realną barierę, zarówno ekonomiczną, jak i czasową, która dodatkowo eliminuje ich z rynku pracy. Znacznie spadło zainteresowanie kursami zawodowymi. W woj. wielkopolskim działalność zamknęło około 80 szkół jazdy, w woj. lubelskim – około 130 ośrodków.

Przyczyną tej sytuacji jest zmiana systemu egzaminowania, polegająca na utajnieniu bazy pytań egzaminacyjnych. Zauważyć należy, że samo utajnienie pytań czy też wytycznych do ich ustalenia jest działaniem zupełnie pozbawionym uzasadnienia w praktyce. Dla takiego egzaminu, jakim jest egzamin na prawo jazdy, elementem koniecznym jest szybka reakcja na zastaną sytuację. Sytuacje opisane w pytaniach egzaminacyjnych powinny być realne i możliwe do odtworzenia w rzeczywistości, a nauczanie się automatycznego reagowania jedynie przyczyni się do podniesienia praktycznej wiedzy kursanta, która weryfikowana jest również w drugiej części egzaminu. Ze względu na brak wiarygodnych źródeł informacji dotyczących zakresu materiału, z którego ułożone zostały pytania, wiele podmiotów oferujących swoje produkty, na przykład przez Internet, tworzy własne, nieaktualne lub nieprawidłowe bazy pytań, które wprowadzają kandydatów w błąd.

Co więcej, kursant, który podszedł do egzaminu teoretycznego i nie uzyskał wymaganej liczby punktów, nie może zweryfikować swojej wiedzy poprzez sprawdzenie, jakie błędy popełnił. Z informacji udzielonych przez ministerstwo transportu (odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej – z upoważnienia ministra – na interpelację nr 12906 w sprawie nowego rozporządzenia o szkoleniu i egzaminowaniu kandydatów na kierowców i kierowców pojazdów silnikowych) czytamy: „(...) po zakończeniu części teoretycznej egzaminu na prawo jazdy każda osoba egzaminowana może wnieść o przekazanie arkusza zawierającego między innymi numery kolejno wyświetlonych jej pytań oraz oznaczenia udzielonych przez nią odpowiedzi oraz liczbę błędów i liczbę punktów uzyskanych za każde pytanie. Przepisy rozporządzenia nie przewidują możliwości druku wykorzystanych podczas egzaminu pytań”. Sytuacja taka powoduje niepewność wśród osób podchodzących do egzaminu, nie stwarza możliwości weryfikacji wiedzy ani rzetelnego przygotowania się do kolejnego egzaminu. Jawność pytań lub szczegółowych zagadnień tudzież kryteriów oceny odpowiedzi na pytania testowe stanowi niezbędną przesłankę prawidłowego przygotowania się kursanta do egzaminu oraz zdania części teoretycznej. Specyfika tego egzaminu polega na przygotowaniu do sytuacji na drodze, a optymalnym sposobem utrwalenia wiedzy w tym zakresie jest wielokrotne powtórzenie odpowiedzi na dane pytanie, co jest możliwe jedynie po zaznajomieniu się z jego treścią. Wielokrotne powtórzenie danej partii materiału gwarantuje powodzenie na egzaminie. Według informacji ministerstwa podstawę części teoretycznej egzaminu stanowi ustawa o ruchu drogowym, jednak z informacji powziętej od osób podchodzących do egzaminu wynika, iż wśród pytań figurują takie, które zupełnie odbiegają od jakichkolwiek standardów edukacyjnych i nie znajdują podstaw w ustawie o ruchu drogowym – na przykład pytanie o wymiary tablicy rejestracyjnej.

Par. 18 ust. 1 rozporządzenia ministra transportu w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia

do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców z dnia 13 lipca 2012 r. stanowi, iż egzamin wewnętrzny, o którym mowa w art. 23 ust. 2 pkt 4 ustawy, składa się z części: 1) teoretycznej, przeprowadzanej w sali wykładowej przy użyciu testu komputerowego. W związku z tym powstaje pytanie: skąd ośrodki szkoleniowe mają pozyskiwać pytania do testu wewnętrznego, na podstawie którego weryfikowana jest wiedza kursanta? Brakuje ustawowych regulacji w tym zakresie. Instruktorzy, nie dysponując ścisłymi wytycznymi oraz materiałami, na podstawie których mają nauczać, nie są w stanie rzetelnie przygotować kursantów, co ma bezpośrednie przełożenie na liczbę osób zainteresowanych kursem.

Według art. 117 ustawy o ruchu drogowym egzamin na prawo jazdy jest egzaminem państwowym, który sprawdza kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami oraz kierujących pojazdami. Nie wszystkie jednak elementy egzaminu teoretycznego licują z jego charakterem.

W związku z powzięciem niepokojących informacji o nieprawidłowościach wynikających z systemu egzaminowania kandydatów ubiegających się o uzyskanie prawa jazdy, zwracam się do Pana Ministra z wnioskiem o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania.

1. Jaki podmiot jest uprawniony do układania pytań, które zostały włączone do puli pytań egzaminacyjnych?

2. Jakie uprawnienia posiadają osoby wyznaczone do układania pytań?

3. Czy zamówienie bazy pytań odbyło się w ramach realizacji zamówienia publicznego?

4. Czy podmiot układający pytania (lub członkowie zarządu tego podmiotu) prowadzi działalność gospodarczą, polegającą na przygotowywaniu do egzaminu na prawo jazdy?

5. Czy poprawność tych pytań, ich zasadność i stopień sprawdzanej wiedzy został zweryfikowany przez ministerstwo? Jeśli tak, to w jaki sposób i przez kogo? Czy pytania te podlegają okresowej weryfikacji przez ministerstwo?

6. Czy w związku z wymaganiami dotyczącymi przygotowania kandydata do egzaminu ośrodki szkoleniowe otrzymują wytyczne z ministerstwa tożsame z bazą pytań na egzaminie państwowym, w zakresie których powinny nauczać swoich kursantów?

7. Proszę o wskazanie podstawy prawnej do utajnienia pytań, a jeśli nie ma takiej podstawy, proszę o przekazanie pytań egzaminacyjnych.

Z wyrazami szacunku
Grzegorz Czelej